

ZAPOMNIANY KALENDARZ-NEKROLOG KAPITUŁY KRAKOWSKIEJ Z XV WIEKU

Jedną z charakterystycznych cech średniowiecznych wspólnot i korporacji była troska o jej dawnych, zmarłych już członków, wyrażająca się w stałej modlitwie o ich zbawienie*. W związku z tą praktyką zachowały się do dzisiaj liczne kalendarze z wpisami komemoracyjnymi oraz nekrologi, zwłaszcza we wspólnotach klasztornych i kapitulnych. Przy poszczególnych dniach roku wpisywano imiona zmarłych członków i dobrodziejów tych wspólnot, aby w rocznicę ich śmierci odprawić anniwersarz. Dla krakowskiej kapituły katedralnej najstarszym i najważniejszym zabytkiem tego typu jest kalendarz wydany przez Zofię Kozłowską-Budkową w piątym tomie nowej serii *Monumenta Poloniae Historica*¹. Zawiera on notatki obituarne biskupów, prałatów, kanoników i wikariuszy katedralnych, świeckich dobrodziejów kościoła katedralnego i kapituły oraz zapiski historyograficzne. Największa część wpisów nekrologicznych dotyczy prałatów i kanoników kapituły katedralnej. W XIII w. wpisano do kalendarza (przepisując ze starszego nekrologu) imiona blisko stu duchownych należących do tej wspólnoty. Po przerwie trwającej od ok. 1271 r. do pierwszego dwudziestolecia XIV w. dopisano w tymże stuleciu imiona prawie 60 kolejnych kanoników. Od czasu pontyfikatu bpa Floriana z Mokrska pojawiają się też liczne notatki nekrologiczne wikariuszy katedralnych. Jak pisze Z. Kozłowska-Budkowa: *Kalendarz dotąd kapitulny, staje się nekrologiem powszechności wikariuszy katedry krakowskiej*². W XV w. liczba zapisek nekrologicznych dotyczących duchownych katedralnych znacznie się zmniejsza. W roku 1427 po raz ostatni wpisano imię zmarłego wikariusza, *widocznie wikariusze założyli już wówczas nowy, własny kalendarz-ne-*

* Autor jest stypendystą Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej w roku 1997.

¹ *Najdawniejsze roczniki krakowskie i kalendarz*, wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, *Monumenta Poloniae Historica. Series nova*, t. 5, Warszawa 1978.

² *Tamże*, s. XLVI.

*krolog*³. Podobnie jest z zapiskami obituarnymi kanoników krakowskich. W XV stuleciu wpisano tylko 13 notatek dotyczących kanoników zmarłych w latach 1402–1463. Z tego czterech wpisów dokonał Jan Długosz, a dwóch jego sekretarze. Istniały więc z pewnością inne kalendarze–nekrologi kapituły katedralnej.

Jeden z takich kalendarzy zachował się do dzisiaj w kodeksie należącym do kapituły katedralnej w Gnieźnie. Zawiera on ponad 30 imion z pierwszej połowy XV stulecia. Zapiski nekrologiczne⁴ z tego kalendarza zostały już wydane w 1888 r. przez Wojciecha Kętrzyńskiego w piątym tomie *Monumenta Poloniae Historica*⁵. Wydawca nie zidentyfikował jednak zabytku, nie określił bliżej czasu ani środowiska jego powstania. Wydanie nie jest pozbawione istotnych błędów odczytu. Ponadto ten niewielki zabytek „zagubił się” wśród licznych drobnych źródeł wypełniających powyższy tom, i zwykle nawet skrupulatni autorzy biogramów piętnastowiecznych kanoników krakowskich nie uwzględniają tego kalendarza przy ustalaniu dat ich śmierci. Ponieważ są to w większości osoby ważne dla historii Polski pierwszej połowy XV w., po upływie 100 lat wydaje się celowym ponowne wydanie tego niewielkiego i zapomnianego zabytku.

Interesujący nas kalendarz znajduje się w piętnastowiecznym kodeksie rękopiśmiennym stanowiącym własność Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie. Jest to kodeks opatrzony sygnaturą Ms 17, w skórzanej oprawie z XX w., papierowy, o wymiarach 29×21,5 cm. Pierwotnie stanowił on własność Tomasza Strzępińskiego, który ofiarował go kapitule gnieźnieńskiej⁶. Kodeks liczy 372 karty w 31 składkach. Incipit na karcie 1: *Scrutamini scripturas in quibus putatis vitam eternam*. Na jego zawartość składają się traktaty teologiczne i prawnicze, formularze, dokumenty arcybiskupa gnieźnieńskiego Wincentego Kota. Kodeks ten i jego zawartość zostały opisane przez Jadwigę Rył w *Katalogu rękopisów Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie*⁷. Kalendarz, któremu poświęcony jest niniejszy artykuł, znajduje się w końcowej części kodeksu, na kartach 353 v – 356 r, należących

³ *Tamże*, s. XLVIII.

⁴ Nie są to pełne zapiski nekrologiczne, lecz jedynie imiona zmarłych osób wpisane w dni, na które przypadają anniwersarze, bez dodania słowa *obiit* itp., oraz bez rocznej daty śmierci.

⁵ *Monumenta Poloniae Historica*, t. 5, Lwów 1888 s. 958–959.

⁶ *Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum selecta*, ed. B. Ulanowski, t. 1, Kraków 1894 nr 1924 s. 439. Chodzi o pierwszy z czterech kodeksów papierowych z pismami „Pauli episcopi Burgensis”.

⁷ *Katalog rękopisów Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie*, opr. J. Rył, „Archiwa, biblioteki i muzea kościelne” t. 45:1982 s. 23–24.

do 29 składki. Bezpośrednio poprzedza go traktat pt. *Faselexis* (pocz. na k. 343, także na kartach należących do składki 29). Zaś po nim następuje kalendarz żydowski. Te trzy dziełka wiążą się z planowaną przez sobór bazylejski reformą kalendarza, której celem było usunięcie niedokładności kalendarza juliańskiego. Dla realizacji tego zadania sobór powołał specjalną komisję. W jej składzie najwybitniejszym specjalistą był dziekan koblencki Mikołaj z Kuzy, i jego projekt przyjęła komisja jako podstawę reformy. Tomasz Strzępiński przybył do Bazylei w 1433 r. jako delegat arcybiskupa gnieźnieńskiego Wojciecha Jastrzębca i przebywał tam do marca 1436 r. W roku 1434 powołano go w skład komisji soborowej przygotowującej projekt reformy kalendarza kościelnego⁸. Śladem działalności T. Strzępińskiego na tym polu jest tekst pt.: *Relacio deliberationis primo super correctione calendarii in concilio Basiliensi 1435*⁹. Komisja ustaliła, że po wiekach stosowania kalendarza juliańskiego dzień równonocy wiosennej, przypadający w czasie soboru nicejskiego (325 r.) na 21 marca, wypada już o 10 dni wcześniej. Aby na przyszłość zapobiec narastaniu różnicy pomiędzy kalendarzem a rokiem astronomicznym, postulowano opuszczanie dnia przestępnego w lutym co 136 lat, poczynając od roku 1436 (a więc w latach 1436, 1572, 1708 itd.)¹⁰. *Faselexis* jest właśnie projektem reformy kalendarza autorstwa Hermana Zoestiusa, opartym na wcześniejszym traktacie Kuzańczyka¹¹. Kalendarz sporządzony przez T. Strzępińskiego uwzględnia postulaty z *Faselexis*. Mając na uwadze błąd kalendarza juliańskiego, równonoc wiosenną (*equinoctium estivale*) zapisano pod 12 III zamiast pod 21 III. Podobnie przesunięciu uległy daty równonocy jesiennej (15 IX), przesilenia letniego (14 VI) i zimowego (14 XII). W związku z reformą zmieniony jest też układ złotych liczb kalendarza wieczystego.

Jak wspomniano, kalendarz znajduje się na sześciu kolejnych stronach kodeksu: k. 353 v – 356 r. Wszystkie strony kalendarza podzielono pojedynczymi pionowymi liniami na połowy, a ponadto dwie pionowe linie odcinają po bokach marginesy (zewewnętrzny i wewnętrzny), a dwie linie poziome odcinają marginesy górny i dolny. Na każdej z wydzielonych w powyższy sposób połówek stron rozpisano

⁸ T. Wojciechowski, Tomasz Strzępiński (1398–1460), Warszawa 1975, maszynopis pracy doktorskiej, Bibl. Jag., Dokt. O. 1170 s. 64, 76.

⁹ Tekst ten znajduje się w kodeksie rękopiśmiennym w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej, rps nr 4164 k. 113 r – 115 v.

¹⁰ BJ rps 4164 k. 113 v.

¹¹ M. Honecker, *Die Entstehung der Kalenderreformschrift des Nikolaus von Cues*, „Historisches Jahrbuch”, Bd. 60:1940 s. 592. Zob. też przypis nr 16.

kolejne miesiące roku. Każda połowa strony, na której wpisano miesiąc, jest poliniowana, dość niedbale, na 31 lub 32 wiersze. Ponadto została ona podzielona pionowymi liniami na pięć kolumn w taki sposób, że z lewej strony powstały cztery wąskie kolumny, w których znajdują się: w pierwszej liczby złote wiecznego kalendarza juliańskiego (*aureus numerus*); w drugiej numery kolejnych dni miesiąca (*dies mensis*); w trzeciej litery dni tygodnia (*littere feriales*) z wyróżnioną na czerwono literą A; w czwartej oznaczenia poszczególnych dni miesiąca według kalendarza rzymskiego (kalendy, nony, idy). Wreszcie w piątej kolumnie, nieco szerszej niż pierwsze cztery razem wzięte, wpisane zostały święta kościelne i zapiski nekrologiczne. Na początku kolumn z oznaczeniem dni według rachuby rzymskiej wpisano czerwonym atramentem duże inicjalne litery KL (skrót od *Kalendae*). Odnosi się to do miesięcy od maja do grudnia, natomiast dla stycznia – kwietnia pozostawiono puste miejsce. Na górnych marginesach stron ponad kolumnami kalendarza nadpisano czerwonym kolorem łacińskie nazwy odpowiednich miesięcy. Ponadto na bocznych marginesach, na wysokości każdej z zapisek nekrologicznych, wypisano wysokość opłaty należnej za odprawienie anniwersarza (w grzywnach).

Podział stron na rubryki jest identyczny dla każdego miesiąca. Pewne różnice występują tylko na pierwszych dwu paginach kalendarza (k. 353 v – 354 r), a więc dla miesięcy od stycznia do kwietnia. W związku z planowanym wprowadzeniem reformy kalendarza w 1440 r. w miesiącach I–IV wyrysowana została dodatkowa, szósta kolumna, przedstawiająca zmieniony układ złotych liczb w tymże roku. Kolumny te objaśnia napis: *1440 durat usque ad 1712*. Ponadto w miesiącach styczniu i lutym pierwsze trzy kolumny z kalendarzem wieczystym, numeracją dni tygodnia i literami dni tygodnia są objaśnione u dołu napisami, odpowiednio: *aureus numerus*, *dies mensis*, *littere feriales*. Na dolnym marginesie pierwszej strony kalendarza (k. 353 v) znajdują się notatki: *Anni in quibus debent omitti bissextus* (czerwone) a obok w kolumnie (na czarno) wypisano lata: 1440¹², 1572, 1708, 1844, 1980, 2116, 2252. W prawym dolnym narożu strony znajduje się nieczytelna zapiska (10 słów).

Do takiego kalendarza zostały wpisane nazwy święt kościelnych, jednak większość rubryk pozostała pusta. Na 365 dni roku wpisano

¹² Jako pierwszy rok opuszczenia dnia przestępnego podany jest rok 1440 a nie 1436 z tej przyczyny, że kalendarz został sporządzony po (lub w trakcie) 1436 r., a wiadomo, że wtedy reforma kalendarza nie weszła w życie, więc podawanie daty 1436 nie miało sensu.

tylko 56 świąt, z tego 29 kolorem czerwonym a 27 kolorem czarnym. Na ogół są to najważniejsze święta Kościoła, a więc święta Pańskie (1 I, 6 I, 25 XII), maryjne (2 II, 25 III, 2 VII, 15 VIII, 8 IX, 8 XII), wszystkich apostołów (24 II, 1 V, 29 VI, 25 VII, 24 VIII, 21 IX, 28 X, 30 XI, 27 XII). Jest to większość najbardziej uroczystych świąt, wyróżnianych czerwonym kolorem w piętnastowiecznych kalendarzach polskich, a ponadto nieduża ilość świąt „czarnych”. Z ważnych uroczystości Kościoła polskiego znajdujemy tu św. Wojciecha (23 IV, czarne), św. Stanisława (8 V i 27 IX), św. Wacława (28 IX). Brakuje natomiast św. Floriana. Kolor czerwony, użyty dla ważniejszych świąt, nie jest stosowany konsekwentnie, i np. święta św. Piotra i Pawła, św. Wojciecha, św. Mikołaja, Wniebowzięcia NMP, św. Jakuba apostoła zapisano kolorem czarnym. Na uwagę zasługują zapiski pod dniami 18 i 23 marca, tj. *creatio mundi* oraz *creatio Ade*, zestawione z *passio Christi*. Publiczny kult oddawano Adamowi w Kościołach wschodnich (zwykle 25 III), natomiast na Zachodzie imię pierwszego człowieka pojawia się tylko sporadycznie w martyrologiach¹³. Zwykle dzień stworzenia Adama (a równocześnie dzień jego upadku i wygnania z raju) łączono z dniem ukrzyżowania Chrystusa – nowego Adama. Najwybitniejsi Ojcowie (np. św. Hieronim) śmierć Chrystusa kładli na dzień 25 marca, ale bardzo często przyjmowano też 23 marca¹⁴. Natomiast stworzenie świata konsekwentnie zostało wpisane w naszym kalendarzu pięć dni wcześniej. Oprócz świąt do kalendarza wpisane zostały informacje z zakresu komputu, tzn. równonoc wiosenna (12 III) i jesienna (15 IX) oraz przesilenia zimowe (14 XII) i letnie (14 VI).

Ponieważ kalendarz miał pierwotnie służyć tylko rozważaniom nad reformą, miejsca na ewentualne wpisy pozostawiono bardzo niewiele. Dlatego jeśli imię (nekrolog) wpisywano w wierszu, w którym znajdowało się już święto, zapiska wychodzi na margines, na wiersz następnego dnia, albo bardzo drobnym pismem starano się zmieścić ją zapisując w dwu poziomach. Podobnie gdy zapisywano anniwersarze kilku osób w jednym dniu. Wszystkie wpisy zostały wykonane ręką Tomasza Strzępińskiego¹⁵.

¹³ H. Fros SJ, F. Sowa, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, wyd. 3, Kraków 1988 s. 71.

¹⁴ G. Henschenius, *Sacra memoria Jesu Christi crucifixi*, w: *Acta sanctorum. Martii tomus III*, Parisiis et Romae 1865 s. 538–541. Z polskich kalendarzy analogiczne zapiski znajdują się w kalendarzu Sacramentarium tyńieckiego z XI w.: *Primus dies seculi* (18 III) i *Primus homo creatus* (23 III), zob. *Chronologia polska*, pod red. B. Włodarskiego, Warszawa 1957 s. 208.

¹⁵ Pismo rozpoznała pani dr Maria Kowalczyk, za co w tym miejscu skła-

Można z dość dużą dokładnością określić czas powstania kalendarza. *Terminus post quem* wyznacza pobyt Strzępińskiego w Bazylei i jego działalność w komisji soborowej do spraw reformy kalendarza, a więc lata 1434 – marzec 1436, oraz czas powstania traktatu *Faselexis* (początek 1437)¹⁶. Można przypuszczać, że kalendarz powstał przed rokiem 1440, bowiem z jego konstrukcji wyraźnie wynika, że autor zakładał wprowadzenie reformy w tym właśnie roku, co, jak wiadomo, nie nastąpiło. W późniejszym czasie wprowadzone zostały zapiski nekrologiczne. Bliższe przyjrzenie się osobom, których imiona odnotowano w nekrologach, pozwoli określić miejsce i czas, w jakim te wpisy zostały dokonane.

Omówienie poszczególnych osób zostanie przeprowadzone według kolejności, w jakiej występują one w kalendarzu. Nie będę sporządził pełnych biogramów, ale podane zostaną te informacje, które pozwolą określić środowisko powstania nekrologu i pomogą ustalić dokładne daty śmierci omawianych osób, bowiem z wyjątkiem Jana Radochończy i Adama z Będkowa zapiski nie podają roku śmierci.

1 Johannes Radochonca (4 I 1450) – Jan s. Michała z Radochoniec h. Nieczuja, student a potem profesor uniwersytetu krakowskiego, magister teologii, rektor tegoż uniwersytetu w latach 1424 i 1431, altarysta Św. Krzysztofa i Św. Bartłomieja w katedrze krakowskiej, prebendariusz w kościele Św. Wojciecha w Krakowie, kanonik u Św. Floriana na Kleparzu i kanonik krakowski od 1439 r.¹⁷ Ostatni raz występuje w źródłach 8 X 1449, a 4 II 1450 Jan Długosz otrzymał po jego śmierci dom kapitulny¹⁸. Mógł więc umrzeć w dniu 4 I 1450.

dam jej podziękowanie.

¹⁶ M. Honecker, *Die Entstehung der Kalenderreformschrift*, s. 592. Według T. Wojciechowskiego *Faselexis* to traktat autorstwa Mikołaja z Kuzy powstały pod koniec 1435 r., który został przepisany w Bazylei na polecenie T. Strzępińskiego, zanim opuścił on Bazyleę (marzec 1436). T. Wojciechowski rozpoznaje tu rękę kopisty T. Strzępińskiego, który napisał m. in. *Relacio deliberationis...*, zob. T. Wojciechowski, Tomasz Strzępiński, s. 159. Przesuwałoby to jedynie najwcześniejszy możliwy termin powstania kalendarza na początek 1436 r.

¹⁷ Z. Leszczyńska, *Jan z Radochoniec*, Polski Słownik Biograficzny (dalej cyt. PSB), t. 10 s. 472.

¹⁸ Archiwum Kapituły Metropolitalnej w Krakowie, rps Acta actorum capituli ecclesiae Cracoviensis (dalej cyt. Capit. Crac.) Ia, k. 23 r; *Codex epistolaris saeculi decimi quinti*, t. 1, ed. A. Sokołowski, J. Szujski, Kraków 1876 cz. 2 nr 95, 96.

2 Stanislaus de Scarbi[miria] (9 I) – Stanisław s. Jana ze Skalbmierza, student uniwersytetu w Pradze, doktor dekretów, profesor na uniwersytecie krakowskim, kanonik skalbmierski, proboszcz kościoła Św. Wojciecha za murami Sandomierza, proboszcz w Luborzycy, wikariusz *in spiritualibus* biskupa krakowskiego, kanonik krakowski (od 1402). Kanonię krakowską po Stanisławie otrzymał 14 I 1431 Jakub z Zaborowa¹⁹. Śmierć Skalbmierczyka, także pod datą 9 I 1431, zapisał sekretarz Jana Długosza w najstarszym kalendarzu kapituły krakowskiej²⁰.

3 Nicolaus Moskorz[owsky] (14 I) – Mikołaj s. Henryka z Moskorzowa (Moskorzowski) h. Pilawa, kanonik wrocławski, pleban w Wieliczce, kanonik i kustosz kielecki, kanonik krakowski (od 1415)²¹. Ostatni raz występuje w aktach kapitulnych 4 IX 1444²², a już 15 I 1445 egzekutorzy przystąpili do wykonania jego testamentu²³. Śmierć Mikołaja mogła więc nastąpić 14 I 1445.

4 Adam de Bantcov (23 I) – Adam s. Mikołaja z Będkowa, zob. pod dniem 15 X.

5 Petrus Pyeskowski (28 I) – Piotr s. Bolesty z Pieskowic (Pieškowski) h. Jastrzębiec, student prawa w Pradze, kanonik łączycy, altarysta Św. Wojciecha w katedrze gnieźnieńskiej i Św. Krzyża w poznańskiej, kanonik gnieźnieński, kanonik krakowski (od 1404), prepozyt łączycy, pleban w Przybyszewie, dziekan kurzelowski, kanonik poznański, notariusz papieski, toczył spory o beneficja w katedrach wrocławskiej, wrocławskiej, plockiej, w kolegiacie kruszwickiej i o prepozyturę Św. Michała na Wawelu²⁴. Ostatni raz występuje w supli-

¹⁹ R. M. Zawadzki, *Spuścizna pisarska Stanisława ze Skarbimierza*, Kraków 1979 s. 107–118; *Bullarium Poloniae* (dalej cyt. BP), ed. I. Sułkowska-Kuraś et S. Kuraś, t. 1–5, Romae–Lublina 1982–1995 t. 3, nr 1026, 1083; *Codex diplomaticus universitatis studii generalis Cracoviensis* (dalej cyt. KDUJ), [wyd. Z. Pauli], t. 1, Kraków 1870 nr 25.

²⁰ *Najdawniejsze roczniki*, s. 111. Notatka o śmierci Stanisława ze Skalbmierza została przepisana po roku 1463 z innego nekrologu.

²¹ BP t. 3 nr 336, 791; *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława* (dalej cyt. KKK), t. 1–2, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1874–1883 t. 2 nr 599; *Cracovia artificum. Supplementa. Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z najdawniejszych oficjaliów krakowskich, lata 1410–1412 oraz 1421–1424*, wyd. B. Przybyszewski, Kraków 1985 nr 222; KKK t. 2 nr 563.

²² Capit. Crac. Ia, k. 17 r.

²³ Capit. Crac. Ia, k. 17 v.

²⁴ Z. H. Nowak, *Piotr Boleścic z Pieskowic*, PSB t. 26 s. 414–416; J. Korytkowski, *Pralaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od*

ce z 29 X 1429²⁵, a jako zmarły wzmiankowany jest w bulli z 9 I 1431²⁶. Może zmarł 28 I 1430.

6 Johannes Macoczki (8 II) – Jan z Makocic (Makocki), prepozyt kościoła w Stopnicy, kanonik krakowski (od 1434)²⁷. W aktach kapituły krakowskiej ostatni raz występuje 18 IV 1438²⁸, a w dniu 13 III 1439 kapituła nadaje kanonikowi Hermanowi Giedroyciowi wieś wakującą po jego śmierci²⁹. Należy więc przyjąć, że Jan Makocki zmarł 8 II 1439 r. Pod taką samą datą zapisano też jego śmierć w najstarszym kalendarzu kapituły krakowskiej³⁰.

7 Jaroslaus de Slusow (22 II) – Jarosław s. Zbigniewa ze Służowa, magister, kanonik krakowski (1413), pleban w Gnojnie³¹. Ostatni raz występuje 3 X 1437³², a 26 III 1438 w aktach kapituły krakowskiej jest informacja o jego śmierci³³. Mógł więc umrzeć 22 II 1438.

8 Jacobus de Zaborow (23 II) – Jakub s. Piotra z Zaborowa (Zaborowski), doktor dekretów, pięciokrotny rektor uniwersytetu krakowskiego, wikariusz *in spiritualibus* biskupa krakowskiego, kustosz Św. Idziego w Krakowie, dziekan i kanonik trydencki, prebendarusz w kościele Św. Marii Magdaleny w Krakowie i fundator altarii w tymże kościele, altarysta NMP w katedrze krakowskiej, kanonik krakowski (od 1431), scholastyk poznański, dobrodziej uniwersytetu³⁴. W aktach kapitulnych ostatni raz występuje 10 I 1449 r.³⁵ Wczesnym popołudniem w piątek 21 II 1449 zwołano zebranie profesorów uni-

roku 1000 aż do dni naszych, t. 1–4, Gniezno 1882 t. 3 s. 209–210; BP t. 3, nr 1188; BP t. 4, indeks.

²⁵ BP t. 4 nr 2370.

²⁶ BP t. 4 nr 2421.

²⁷ *Cracovia artificum. Supplementa. Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z archiwaliów kurialnych i kapitulnych w Krakowie 1433–1440*, wyd. B. Przybyszewski, Wrocław 1988 nr 37; *Najdawniejsze roczniki*, s. 123; *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej* (dalej cyt. ZKK), t. 1–2, wyd. S. Kuraś, Lublin 1965–1973 t. 2 nr 352.

²⁸ Capit. Crac. Ia, k. 2 r.

²⁹ Capit. Crac. Ia, k. 2 r.

³⁰ *Najdawniejsze roczniki*, s. 123.

³¹ ZKK t. 1 nr 199; BP t. 4 nr 807.

³² ZKK t. 2 nr 369.

³³ Capit. Crac. Ia, k. 1 r.

³⁴ Z. Budkowa, *Jakub z Zaborowa*, PSB t. 10 s. 368–369; BP t. 4 nr 2118; ZKK t. 2 nr 412.

³⁵ Capit. Crac. Ia, k. 21 v.

wersytetu, aby zdecydować o nadaniu prebend wakujących po niedawnej śmierci Jakuba z Zaborowa³⁶. Jan Elgot w swoim liście do Jana Długosza wspomina, że Zaborowski zmarł w piątek³⁷. Należy więc przypuszczać, że Jakub zmarł 21 II 1449 jeszcze w nocy lub rano, natomiast anniwersarz przeniesiono na 23 II.

9 Paulus Wladimiri (2 III) – Paweł Włodkowic z Brudzenia h. Dołęga, student w Pradze, Padwie, doktor dekretów, profesor i rektor uniwersytetu krakowskiego, scholastyk poznański, kanonik płocki, kanonik i kustosz krakowski (1411), kanonik wrocławski, kruszewicki, poznański, fundator domu kapitulnego, zmarł w Krakowie w 1436 r., przed 15 IV³⁸. Ostatni raz wystąpił w dokumencie z 9 X 1435³⁹, mógł więc umrzeć 2 III 1436.

10 Sigismundus de Bobova (10 III) – Nie znalazłem kanonika krakowskiego o takim imieniu. W pierwszej połowie XV w. występuje Zygmunt z Bobowej h. Gryf, burgrabia krakowski, podsędek i sędzia krakowski⁴⁰. Natomiast w najstarszym kalendarzu kapituły krakowskiej właśnie pod dniem 10 III odnotowano śmierć (w 1433 r.) Zygmunta z Jakubkowic, kustosza kieleckiego i kanonika krakowskiego⁴¹. Może chodzi tutaj o tę drugą postać.

11 Stanislaus de Latow (17 IV) – Stanisław s. Szymona Latowski, bardzo często występował jako *de Lyatow*, kustosz skarbu królewskiego, prebendarusz w Brześciu, kanonik poznański, kanonik krakowski (od 1429), kanonik gnieźnieński, prepozyt krakowski (od 1434)⁴².

³⁶ *Conclusiones universitatis Cracoviensis ab anno 1441 ad annum 1589*, wyd. H. Barycz, Kraków 1933 nr 9.

³⁷ *Codex epistolaris*, t. 1 cz. 2 nr 62 s. 67.

³⁸ K. Górski, *Paweł Włodkowic z Brudzenia*, PSB t. 25 s. 377–381; J. Fijałek, *Polonia apud Italos scholastica*, Kraków 1900 s. 3–15; J. Wyrozumski, *Paweł Włodkowic z Brudzenia – życie i dzieło*, „Kultura, oświata, nauka”, nr 5:1983; ZKK t. 2 nr 450.

³⁹ *Kodeks dyplomatyczny Małopolski* (dalej cyt. KDM), wyd. F. Piekosiński, t. 4, Kraków 1905 nr 1321.

⁴⁰ A. Kamiński, *Bobowski Zygmunt z Bobowej h. Gryf*, PSB t. 2 s. 157.

⁴¹ *Najdawniejsze roczniki*, s. 131.

⁴² *Urządnicy centralni i nadworni Polski XIV–XVIII w. Spisy*, pod red. A. Gąsiorowskiego, Kórnik 1992 s. 179; J. Korytkowski, *Pralaci*, t. 2 s. 420–421; B. Przybyszewski, *Kapituła krakowska za kanonikatu Jana Długosza*, w: *Długossiana. Studia historyczne w pięćsetlecie śmierci Jana Długosza*, Warszawa 1980 s. 32; BP t. 4 nr 2255; ZKK t. 2 nr 369; *Cracovia artificum. Supplementa. Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z archiwaliów kurialnych i kapitulnych w Krakowie 1441–1450*, wyd. B. Przybyszewski, Kraków 1993 nr 295.

Ostatni raz występuje 3 X 1443⁴³, natomiast wzmiankowany jest jako zmarły w aktach kapitulnych 11 V 1444⁴⁴. Zapewne więc zmarł dnia 17 IV 1444.

12 Clemens Iastrzambecz (18 IV) – Klemens s. Dzierśława z Łubnicy h. Jastrzębiec, brat arcybiskupa gnieźnieńskiego Wojciecha Jastrzębca, notariusz dworu królewskiego, kanonik krakowski (od 1379), archidiacon zawichojski⁴⁵. Ostatni raz występuje w dokumencie z 11 II 1397⁴⁶, a jako zmarły w bulli 18 IV 1397⁴⁷.

13 Henricus de Radom (24 IV) – Henryk z Radomia, pisał się także z Niedar, archidiacon sandomierski, włodarz krakowski bpa Zbigniewa Oleśnickiego, altarysta w katedrze krakowskiej, kanonik krakowski (1444)⁴⁸. Ostatni raz pojawia się w aktach kapitulnych 10 I 1449⁴⁹. Informacja o jego śmierci w dniu 23 IV 1449 r. znajduje się w mszale należącym do kolegiaty sandomierskiej⁵⁰.

14 Dzivissius de Paczonow (4 V) – Dziwisz s. Klemensa z Mokrska, z Pacanowa h. Jelita, syn kasztelana radomskiego Klemensa z Mokrska, bratanek bpa Floriana z Mokrska, kanonik sandomierski i kielecki a potem prepozyt skalbmierski, kanclerz królowej Jadwigi, fundator altarii NMP Śnieżnej w katedrze krakowskiej, starał się o kanonię gnieźnieńską, kanonik krakowski (od 1378)⁵¹. Ostatni raz występuje w źródłach 7 II 1431, a 4 VI 1432 już nie żył⁵². Zmarł zapewne 4 V, w 1431 lub 1432 r.

⁴³ ZKK t. 2 nr 450.

⁴⁴ *Cracovia artificum. Supplementa... 1441–1450*, nr 295.

⁴⁵ I. Sułkowska-Kurasowa, *Dokumenty królewskie i ich funkcja w państwie polskim za Andegawenów i pierwszych Jagiellonów 1370–1444*, Warszawa 1977 s. 214, nr 38; KKK t. 2 nr 305, 321, 330.

⁴⁶ KKK t. 2 nr 418.

⁴⁷ BP t. 3 nr 487.

⁴⁸ *Cracovia artificum. Supplementa... 1433–1440*, nr 115; ZKK t. 2 nr 428, 453, 462.

⁴⁹ *Capit. Crac. Ia, k. 21 v.*

⁵⁰ *Monumenta Poloniae Historica*, t. 5, s. 1005.

⁵¹ M. D. Kowalski, *Pralaci i kanonicy krakowskiej kapituły katedralnej od pontyfikatu biskupa Nankera do śmierci biskupa Zawiszy z Kurozwęk (1320–1382)*, Kraków 1996 s. 144–145 nr 31.

⁵² KDM t. 4 nr 1278 (w dokumencie jest błędnie podany rok 1430, ale wszystkie pozostałe elementy chronologiczne zgadzają się dla roku 1431); BP t. 5 nr 133. Jako zmarłego wymienia go bulla z 24 II 1430 (BP t. 4 nr 2432), którą papież nadaje kanonię krakowską wakującą po śmierci Dziwisza. Albo więc data bulli jest błędna, albo informacja o śmierci Dziwisza fałszywa.

15 Andreas Miska (9 V) – Andrzej Myszka s. Prędoty z Nieprześni h. Gryf, rektor kościoła parafialnego w Mogilnie, kanonik krakowski (od 1412), archidiacon krakowski (1412–1426), oficjał krakowski, wikariusz generalny biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego, scholastyk gnieźnieński⁵³. W aktach kapituły krakowskiej występuje po raz ostatni 4 II 1446⁵⁴, jeszcze 5 IV 1446 potwierdził dokument⁵⁵, natomiast 27 II 1447 wspomniany jest jako zmarły⁵⁶. Mógł więc umrzeć 9 V 1446 r.

16 Petrus Cobilinski (28 V) – Piotr s. Wojciecha z Kobylina (Kobyliński) h. Łodzia, bakałarz artium na uniwersytecie w Pradze, kanonik poznański, dziekan poznański, kanonik gnieźnieński, wrocławski, wrocławski, altarysta Św. Mateusza w katedrze krakowskiej, kanonik krakowski (od 1415)⁵⁷. Jeszcze 18 XI 1427 występuje jako świadek na dokumencie⁵⁸, a 22 VII 1428 papież nadaje wakujące po jego śmierci beneficjum⁵⁹. Zapewne zmarł 28 V 1428.

17 Nicolaus Pyenoszek (30 V) – Mikołaj Pieniążek s. Mikołaja z Węchadłowa h. Jelita, kanonik gnieźnieński, archidiacon łęczycki, kanonik łęczycki, kanclerz kapituły gnieźnieńskiej, kanonik wrocławski, kanclerz poznański, kanonik sandomierski, kurzelowski, kanonik u Św. Idziego w Krakowie, altarysta Narodzenia NMP w katedrze krakowskiej, archiprezbiter kościoła NMP w Krakowie, kolektor papieski w archidiecezji gnieźnieńskiej, kanonik krakowski (od 1393), kanclerz kapituły krakowskiej (1392), scholastyk krakowski (1399–1400) i wreszcie prepozyt krakowski od roku 1414 do śmierci⁶⁰. Ostatni raz występuje w źródłach 16 V 1432⁶¹ a 4 VI tego roku jest wspomniany jako zmarły⁶². Zapewne zmarł 30 V 1432.

⁵³ A. Kamiński, *Myszka Andrzej z Nieprześni*, PSB t. 22 s. 364–366; J. Korytkowski, *Pralaci*, t. 3 s. 61–65; BP t. 3 nr 1377; BP t. 4 nr 577, 1758.

⁵⁴ *Capit. Crac. Ia, k. 19 v.*

⁵⁵ J. Korytkowski, *Pralaci*, t. 3 s. 65.

⁵⁶ *Cracovia artificum. Supplementa... 1441–1450*, nr 518.

⁵⁷ W. Sieradzian, *Świadomość historyczna świadków w procesach polsko-krzyżackich w XIV i XV w.*, Toruń 1993 s. 206 nr 138; J. Korytkowski, *Pralaci*, t. 2 s. 264–265; BP t. 3 nr 422, 1254.

⁵⁸ *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. 9 wyd. S. Gąsiorowski i T. Jasiński, Warszawa–Poznań 1990 nr 1142.

⁵⁹ BP t. 4 nr 2174.

⁶⁰ F. Sikora, *Pieniążek Mikołaj z Węchadłowa i Witowic*, PSB t. 26 s. 101–102; BP t. 3 nr 285, 570, 599, 651, 884.

⁶¹ *Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa 1257–1506*, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1879–1882 nr 415.

⁶² *Tanże*, nr 700.

18 Thomas de Diaco (8 VII) – Tomasz s. Błażeja z Dyaco w Królestwie Węgier, dyplomata Władysława Jagiełły, pleban w Tłokini, altarysta Wniebowzięcia NMP w katedrze krakowskiej, kanonik krakowski (od 1419), kustosz gnieźnieński, archidiakon w Eger, fundator domu dla kapituły ⁶³.

19 Hermanus (8 VII) – Herman Giedroyć, zob. pod 1 X.

20 Lubanski (8 VII) – Mikołaj Lubański, zob. pod 18 X.

21 Petrus Czanstkowski (14 VII) – Piotr Cząstkowski, pleban w Myślenicach, kanonik krakowski (od 1439), w aktach kapituły krakowskiej występuje po raz ostatni 16 VII 1451 ⁶⁴.

22 Thomas Chrobberski (9 VIII) – Tomasz z Chrobrza (Chrobberski), doktor dekretów, rektor uniwersytetu krakowskiego, kanonik krakowski (od 1424), pleban w Chrobrzu, altarysta Św. Andrzeja w katedrze krakowskiej, kanonik gnieźnieński, wikariusz generalny i oficjał krakowski, kantor łączycy ⁶⁵. Żył jeszcze 9 III 1436 ⁶⁶, a 10 VIII 1436 kanoniję wakującą po jego śmierci objął Jan Puszka ⁶⁷. Dzień 9 VIII 1436 może więc być dniem jego śmierci.

23 Lapanowski (15 VIII) – Mikołaj s. Zbigniewa z Łapanowa (Łapanowski), kanonik krakowski (od 1390), prepozyt kielecki, kanclerz biskupa krakowskiego Piotra Wysza ⁶⁸. Ostatni raz występuje w dokumencie z 10 V 1427 ⁶⁹.

24 Nemerza (5 IX) – Niemierza s. Mikołaja z Krzelowa h. Lis, kanonik krakowski (od 1379), kustosz w kolegiacie Św. Floriana na Kleparzu, fundator ołtarza Wszystkich Świętych w katedrze krakowskiej ⁷⁰. Żył jeszcze 10 V 1427 ⁷¹ a zmarł przed 21 XI 1427 r. ⁷² Mógł więc umrzeć 5 IX 1427.

⁶³ J. Garbacik, *Dyaco Tomasz de*, PSB t. 6 s. 28; BP t. 4 nr 491, 767; ZKK t. 2 nr 251.

⁶⁴ ZKK t. 2 nr 396; *Cracovia artificum. Supplementa... 1433–1440*, nr 215, 244; Capit. Crac. Ia, k. 26 r.

⁶⁵ ZKK t. 2 nr 251, 302, 309; BP t. 4 nr 1686, 1710, 2091.

⁶⁶ ZKK t. 2 nr 345.

⁶⁷ ZKK t. 2 nr 351.

⁶⁸ BP t. 3 nr 142, 797, 850; KKK t. 2 nr 394, 489; ZKK t. 1 nr 199.

⁶⁹ ZKK t. 2 nr 276.

⁷⁰ M. D. Kowalski, *Pralaci*, s. 223 nr 169.

⁷¹ ZKK t. 2 nr 276.

⁷² KDUJ t. 1 nr 82 s. 159 (dokument wystawiony w 1427 r., w dziesiątym roku pontyfikatu Marcina V czyli przed 21 XI 1427).

25 Stanislaus Neprowski (9 IX) – Stanisław s. Przedbora z Nieprowic (Nieprowski) h. Wieniawa, pleban w Książu Małym, pleban na Skalce (na Kazimierzu) i altarysta Św. Tomasza w katedrze krakowskiej a potem pleban we Wszechświętem i altarysta Św. Krzysztofa, kanonik krakowski (od 1422), pleban w Raciechowicach ⁷³. W aktach kapituły krakowskiej ostatni raz występuje 23 VIII 1445 ⁷⁴, a już 5 X 1445 jest informacja o jego śmierci ⁷⁵. Zapewne zmarł 9 IX 1445.

26 Nicolaus Lasoczki (17 IX) – Mikołaj s. Michała z Lasotek (Lasocki) h. Dołęga, dyplomata, kanonik krakowski (od 1406), kanonik płocki, kanonik Św. Jerzego w Gnieźnie, kustosz gnieźnieński, altarysta Św. Tomasza w katedrze krakowskiej, prepozyt skalbmierski, dziekan krakowski (od 1438), nominowany na biskupstwo włocławskie, zmarł zanim zdążył je objąć ⁷⁶. Zmarł we wrześniu 1450 r., Jan Długosz podaje różne datyienne jego śmierci ⁷⁷.

27 Hermanus (1 X) – Herman Giedroyć z Litwy s. Jana, student uniwersytetu krakowskiego, magister, kanonik krakowski (od 1430), scholastyk włocławski ⁷⁸. W aktach kapituły krakowskiej ostatni raz występuje 22 V 1439 ⁷⁹, a 30 X 1439 kapituła nadaje wakującą po jego śmierci wieś ⁸⁰. Jego śmierć mogła więc nastąpić 1 X 1439 r.

28 Petrus Wolfram (9 X) – Piotr Wolfram s. Fabiana z Krakowa (pisał się też ze Lwowa, z Wolbromia), student prawa w Pradze, w Padwie, w Bolonii, licencjat dekretów, profesor uniwersytetu krakowskiego, altarysta Dziesięciu Tysięcy Męczenników w kościele NMP we Lwowie, altarysta Św. Feliksa i Adaukta u Św. Barbary w Krakowie, kantor wiślicki, kanonik poznański, kanonik krakowski (od 1417), scholastyk gnieźnieński a potem archidiakon krakowski (od 1426) ⁸¹.

⁷³ BP t. 4 nr 397, 769; KKK t. 2 nr 611; *Cracovia artificum. Supplementa... 1441–1450*, nr 71.

⁷⁴ Capit. Crac. Ia, k. 18 v.

⁷⁵ *Tamże*, k. 19 r.

⁷⁶ T. Witczak, *Lasocki Mikołaj h. Dołęga*, PSB t. 16 s. 542–545; J. Korytkowski, *Pralaci*, t. 2 s. 412–419; BP t. 4 indeks.

⁷⁷ *Najdawniejsze roczniki*, s. 169; J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów włocławskich*, Kraków 1894 s. 56–61.

⁷⁸ H. Łowmiański, *Giedroyć Herman*, PSB t. 7 s. 427; BP t. 4 nr 2438.

⁷⁹ Capit. Crac. Ia, k. 3 r.

⁸⁰ *Tamże*, k. 4 v.

⁸¹ M. Zwiercan, *Piotr Wolfram z Krakowa*, PSB t. 26 s. 403–406; BP t.

Ostatni raz występuje 11 V 1428⁸², a bulla z 13 XI 1428 wspomina o jego śmierci⁸³. Mógł więc umrzeć 9 X 1428.

29 Adam de Bantkow (15 X 1451) – Adam s. Mikołaja z Będkowa h. Wilczekosy, zapisany w tym kalendarzu także pod 23 stycznia, student w Bolonii, doktor dekretów, profesor uniwersytetu krakowskiego, pleban w Wolborzu, kanonik gnieźnieński, rudzki, krakowski (1410), wikariusz *in spiritualibus* biskupa krakowskiego, oficjał krakowski, archiprezbiter kościoła NMP w Krakowie, kanonik poznański, sandomierski, dziekan kielecki, kanonik kielecki⁸⁴. Informacja pod dniem 15 października o pięciu mszach, jakie należy w tym dniu odprawić w intencji zmarłego, wiąże się zapewne z ufundowaniem przez Adama dla wikariuszy katedralnych murowanego domu na wzgórzu wawelskim⁸⁵. Dnia 12 II 1451 wzmiankowany jeszcze jako żywy⁸⁶, natomiast 19 XI 1451 kanonik Stanisław Rey otrzymał od kapituły wakujący po jego śmierci dom⁸⁷. Za datę śmierci Adama z Będkowa należy więc uznać 15 X 1451.

30 Nicolaus de Lubana (18 X) – Mikołaj s. Jana z Lubani, student wydziału artium w Krakowie, altarysta Św. Władysława w katedrze krakowskiej, prepozyt wrocławski, kanonik gnieźnieński, pleban w Małogoszczy, kanonik krakowski (od 1422), żył jeszcze 19 III 1431⁸⁸, a 23 XII 1431 wzmiankowany jest jako zmarły⁸⁹. Zapewne zmarł 18 X 1431.

31 Sandiuogus custos (18 XI) – Sędziwój zwany Hieronimem s. Michała z Łęgu Kościelnego h. Dołęga, student uniwersytetu krakowskiego, bakalarz artium, kustosz krakowski (od 1427), kanonik poznański⁹⁰. Ostatni raz pojawia się w aktach kapitulnych dnia 3 X

4 nr 1758.

⁸² ZKK t. 2 nr 283.

⁸³ BP t. 4 nr 2215.

⁸⁴ J. Fijałek, *Polonia*, Kraków 1900 s. 70–73; J. Korytkowski, *Pralaci*, t. 1 s. 36–38; BP t. 3 indeks; BP t. 4 indeks; KKK t. 2 indeks; *Johannis Długosz (...) liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, wyd. A. Przezdziecki, t. 1, Kraków 1863 s. 189.

⁸⁵ ZKK t. 2 nr 524.

⁸⁶ B. Przybyszewski, *Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu 1440–1500*, Kraków 1960 nr 8.

⁸⁷ Capit. Crac., t. Ia, k. 26 v.

⁸⁸ I. Sułkowska-Kurasiowa, *Dokumenty*, s. 228, nr 66; J. Korytkowski, *Pralaci*, t. 2 s. 479–480; KKK t. 2 nr 611.

⁸⁹ BP t. 5 nr 65.

⁹⁰ K. Ożóg, *Sędziwój z Łęgu Kościelnego*, PSB t. 36 s. 405.

1442⁹¹. Jego śmierć w najstarszym kalendarzu kapituły krakowskiej odnotował Jan Długosz pod 15 XI 1442⁹².

32 Nicolaus Hinczonis (26 XI) – Mikołaj s. Hińczy z Kazimierza, Student a potem profesor uniwersytetu krakowskiego, doktor dekretów, kanonik Św. Jerzego na Wawelu, kanonik krakowski (od 1413), altarysta Św. Stanisława w katedrze krakowskiej, pleban w Luborzycy, prepozyt Św. Michała na Wawelu, fundator domu kapitulnego, ostatni raz występuje 19 III 1434, a 28 X 1435 wymieniony jest jako zmarły⁹³. Zapewne zmarł 26 XI 1434.

33 Silvester (30 XI) – Sylwester (Lasota) s. Rejnolda ze Zdziechowa h. Rawa, student uniwersytetu krakowskiego, doktor dekretów, kanonik sandomierski, pleban w Sandomierzu, kanonik krakowski (od 1433), dziekan krakowski (1434–1437), prepozyt skalbmierski, kanonik lwowski i przemyski, występuje w dokumentach do 12 XI 1441, a 10 I 1442 już nie żył⁹⁴. Mógł więc umrzeć 30 XI 1441.

34 Albertus Jastrzambecz decanus (17 XII) – Wojciech s. Mikołaja z Borzysławic h. Jastrzębiec, doktor dekretów po studiach w Bolonii, kanonik łęczycki, wiślicki, kruszwicki, prepozyt poznański, altarysta w Pelczyskach, kanonik krakowski (od 1418), scholastyk sandomierski, prepozyt Św. Floriana na Kleparzu, kanonik poznański, gnieźnieński, dziekan krakowski (od 1428)⁹⁵. Ostatni raz występuje 2 II 1431, a 30 I 1432 już nie żył⁹⁶. Zapewne zmarł 17 XII 1431.

35 Clemens de Navogea (18 XII) – Klemens z Nawojowej, pleban w Minodze, kanonik krakowski (od 1436), ostatni raz występuje 9 V 1452⁹⁷.

Jak widać z dokonanej wyżej przeglądu, cechą wspólną dla wszystkich osób jest fakt posiadania kanonii bądź prałatury w kapitule

⁹¹ Capit. Crac. Ia, k. 12 v.

⁹² *Najdawniejsze roczniki*, s. 185.

⁹³ M. Kowalczyk, *Mikołaj Hinczowicz z Kazimierza*, PSB t. 21 s. 113–114; ZKK t. 2 nr 449; BP t. 5 nr 461.

⁹⁴ J. Wroniszewski, *Ród Rawiczów. Współrodowcy Warszowców i Grotowiczów*, Toruń 1994 s. 64–65; *Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, t. 2 Wrocław–Warszawa–Kraków 1963 nr 469, 498.

⁹⁵ J. Fijałek, *Polonia*, s. 62–65; J. Korytkowski, *Pralaci*, t. 2 s. 189; BP t. 3 nr 1279, 1382; BP t. 4 nr 94, 331, 2235, 2266; KKK t. 2 nr 600; ZKK t. 2 nr 273; 290.

⁹⁶ KDM t. 4 nr 1278; dokument jest z 1431 r., por. przypis nr 52; BP t. 5 nr 85.

⁹⁷ BP t. 4 nr 2453; ZKK t. 2 nr 352; Capit. Crac. Ia, k. 27 r.

krakowskiej. Potwierdzają to dodatkowo zapiski z 18 listopada: *Sandivogus custos* i 17 grudnia: *Albertus Jastrzambecz decanus*. Przy obu tych osobach podano rodzaj posiadanej pralatury bez określania kapituły, w której mieli oni te godności (obaj byli pralatami w Krakowie). Widocznie dla wpisującego i korzystających z kalendarza było oczywiste, o jaką kapitułę chodzi, a tak mogło być tylko w Krakowie.

Uprzednio zostało już wykazane, że kalendarz ten powstał najwcześniej w 1437 r., a prawdopodobnie przed rokiem 1440. Zapiski nekrologiczne są niewątpliwie późniejsze. Ponieważ dokonano ich w środowisku kapituły krakowskiej, należy odnieść je do czasu, gdy Tomasz Strzępiński otrzymał stallę w wawelskiej kapitule. Z tytułem kanonika krakowskiego Strzępiński poświadczony jest od 26 III 1440 r.⁹⁸ Natomiast w roku 1460, po śmierci Tomasza, mocą zapisu testamentowego kodeks otrzymała kapituła w Gnieźnie. Jest to więc ostateczny termin, po którym wpisy nekrologiczne nie mogły już zostać umieszczone w kalendarzu. Nie licząc Klemensa Jastrzębca (zm. 1397), kanonicy których imiona tam umieszczono, zmarli w latach 1427–1452. Ponieważ zapiski nekrologiczne wpisano po roku 1440, przynajmniej część imion musiano przepisać z innego nekrologu. Nie był to więc nekrolog prowadzony na bieżąco, tym bardziej, że brakuje tam wielu kanoników zmarłych w drugiej ćwierci XV w. Trudno ocenić, jaka część zapisek została wprowadzona jednorazowo, i kiedy to dokładnie nastąpiło. Podanie rocznych dat śmierci Adama z Będkowa (1451) i Jana Radochończy (1450) może sugerować, że te wpisy zostały dokonane zaraz po ich śmierci. Niewątpliwie tym kalendarzem z notatkami nekrologicznymi posługiwało się w praktyce. Świadczą o tym wypisane na marginesach przy każdym imieniu zmarłego sumy pieniężne w grzywnach. Są to opłaty należne za odprawienie anniwersarza. W niektórych przypadkach znane są dokumenty ustalające termin anniwersarza i odpowiednią kwotę na ten cel⁹⁹.

*

Ponieważ większość rubryk kalendarza nie zawiera żadnych zapisek, w druku podaję tylko te spośród nich, które zawierają wpisane święto lub zapiskę nekrologiczną. Wszystkie linie, numery dni mie-

⁹⁸ T. Wojciechowski, Tomasz Strzępiński, s. 47.

⁹⁹ Zob. ZKK t. 2 nr 449, 450.

siąca, litery dni tygodnia (oprócz litery A), większość zapisek marginalnych na stronach 353 v i 354 r oraz niektóre święta wykonano inkaustem o brązowym odcieniu. Kolorem czerwonym napisano nazwy miesięcy, złote liczby kalendarza wieczystego, literę dzienną A, oznaczenia dni miesiąca według kalendarza rzymskiego oraz ważniejsze święta. Natomiast imiona zmarłych oraz wysokość opłat na anniwersarz wpisano atramentem w kolorze czarnym. W druku użycie różnych kolorów zostało zaznaczone odpowiednio: czcionką zwykłą – kolor brązowy, czcionką wytłuszczoną – kolor czerwony i kursywą – kolor czarny. Układ poszczególnych wierszy jest następujący: suma grzywnien na anniwersarz (tylko na wysokości zapiski nekrologicznej), złota liczba kalendarza wieczystego (oczywiście nie we wszystkich wierszach), numer porządkowy dnia w miesiącu, litera dnia, oznaczenie dnia według rachuby rzymskiej i na końcu święto lub zapiska nekrologiczna.

złota liczba	dzień mies.	litera dnia	kalendarz rzymski
--------------	-------------	-------------	-------------------

Januarius

	1	A	(kal.) Circumcisio Domini
<i>III marcae</i>	4	D	2 (non.) <i>1450. Johannes Radochonca</i>
	5	F	8 (id.) Epifania
<i>III marcae</i>	2	9	5 (id.) <i>Stanislaus de Scarbi[miria]</i> ^a
<i>V marcae</i>	7	14	19 (kal.) <i>Nicolaus Moskorz[owsky]</i> ^b
	21	G	12 (kal.) Agnetis
<i>III marcae</i>	23	B	10 (kal.) <i>Ade de Bantcov</i>
	6	25	8 (kal.) Conversio Pauli
<i>III marcae</i>	3	28	5 (kal.) <i>Petrus Pyeskowski</i>

Februarius

	1	D	(kal.) Brigide
	8	2	4 (non.) Purificationis Marie
	13	6	8 (id.) Dorothee virginis

^a Słowo „Scarbimiria” jest obcięte, ponieważ nie zmieściło się w całości w rubryce, gdyż właśnie w tym miejscu zaczyna się dodatkowa, szósta kolumna kalendarza ze złotymi liczbami.

^b Nazwisko obcięte z powodu jak wyżej.

zlota dzień litera kalendarz
liczba mies. dnia rzymski

<i>II marcae</i>	2	8	D	6 (id.)	<i>Johannes Macoczki</i>
<i>II marcae</i>	17	22	D	8 (kal.)	<i>Cathedrae Petri. Jaroslaus de Slusow^a</i>
<i>III marcae</i>		23	E	7 (kal.)	<i>Jacobus de Zaborow</i>
	6	24	F	6 (kal.)	<i>Mathie apostoli</i>

Marcus

<i>III marcae</i>	19	2	E	6 (non.)	<i>Paulus Wladimiri. 4 marcae</i>
		7	C	Nonas	Thome de Aquino
<i>III marcae</i>		10	F	6 (id.)	<i>Sigismundus de Bobova</i>
		12	A	4 (id.)	Gregorii. <i>Equinoctium vernale</i>
		18	G	15 (kal.)	Creatio mundi
		23	E	10 (kal.)	Creatio Ade. Passio Christi
	6	25	G	8 (kal.)	Annunciatio Marie

Aprilis

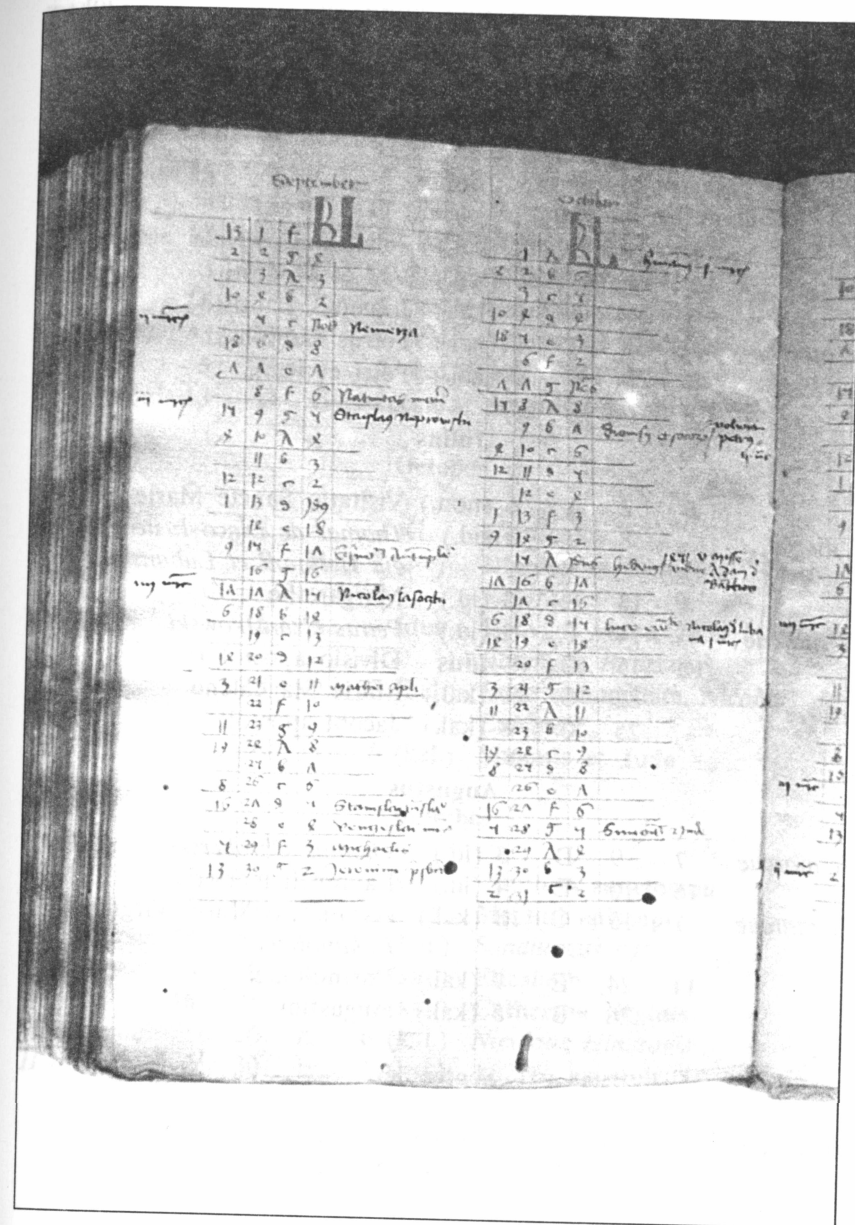
		4	C	2 (non.)	Ambrosii
<i>III marcae</i>	12	17	B	15 (kal.)	<i>Stanislaus de Latow</i>
<i>II marcae</i>		18	C	14 (kal.)	<i>Clemens Iastrzambecz</i>
		23	A	9 (kal.)	Adalberti martyris
<i>III marcae</i>	6	24	B	8 (kal.)	<i>Henricus de Radom</i>

Maius

	8	1	B	KL	Philippi et Ja[cobi] ^b
<i>II marcae</i>		5	4	E	4 (non.) <i>Dzivissius de Paczonow</i>
	13	6	G	2 (non.)	<i>Johannis ante portam</i>
		8	B	8 (id.)	<i>Stanislai episcopi et martyris</i>
<i>III marcae</i>	10	9	C	7 (id.)	<i>Andreas Miska</i>
<i>II marcae</i>	11	28	A	5 (kal.)	<i>Petrus Cobilinski</i>
<i>III marcae</i>		30	C	3 (kal.)	<i>Nicolaus Pyenoszek</i>
	8	31	D	2 (kal.)	<i>Petronelle virginis</i>

^a Słowa „de Slusow” napisane nad imieniem, zapiska wychodzi na margines.

^b Słowo „Jacobi” nie zostało dokończone.

Karta z kodeksu Ms 17 w Bibliotece Katedralnej w Gnieźnie z fragmentem XV-wiecznego kalendarza kapituły krakowskiej. Fot. Marek D. Kowalski.

złota dzień litera kalendarz
liczba mies. dnia rzymski

Junius

	4	14	D	18 (kal.)	Solstitium estivale
	12	15	E	17 (kal.)	Viti et Modesti
		24	G	8 (kal.)	Johannis Baptiste
<i>II marcae</i>		27	C	5 (kal.)	Petrus Cobilinski ^a
	8	29	E	3 (kal.)	Petri et Pauli

Julius

	5	2	A	6 (non.)	Visitatio Sancte Marie
<i>I marca</i>		8	G	8 (id.)	Thomas de Diaco I: item eodem die Hermani et Lubanski ^b
	4	13	E	3 (id.)	Margarethe
<i>II marcae</i>		14	F	2 (id.)	Petrus Czanstkowski
	12	15	G	Idus	Divisio apostolorum
		22	G	11 (kal.)	Marie Magdalene
		25	C	8 (kal.)	Jacobi apostoli

Augustus

<i>II marcae</i>	7	9	D	5 (id.)	Thomas Chroberski
	15	10	E	4 (id.)	Laurencii martyris
<i>II marcae</i>	1	15	C	18 (kal.)	Assumpcio Marie Virginis. Lapanowski ^c
	11	24	E	9 (kal.)	Bartholomei
		28	B	5 (kal.)	Augustini

September

<i>II marcae</i>		5	C	Nonas	Nemerza
		8	F	6 (id.)	Nativitas Marie

^a Zapiska (wraz z sumą na anniwersarz) wymazana, zapewne mechaniczna pomyłka wpisującego, który umieścił imię pod 5 kalendarzami lipca (5 kal. julii), zamiast w kolumnie obok pod 5 kalendarzami czerwca (5 kal. junii).

^b Zapiska wchodzi na rubrykę dnia 9 lipca.

^c Słowo „Lapanowski” znajduje się na marginesie.

złota dzień litera kalendarz
liczba mies. dnia rzymski

<i>III marcae</i>	15	9	G	5 (id.)	Stanislaus Neprowski
	9	15	F	17 (kal.)	Equinoctium autumpnale
<i>III marcae</i>	17	17	A	15 (kal.)	Nicolaus Lasoczki
	3	21	E	11 (kal.)	Mathei apostoli
	16	27	D	5 (kal.)	Stanislaus translatio
		28	E	4 (kal.)	Venczeslai martyris
	5	29	F	3 (kal.)	Michaelis
	13	30	G	2 (kal.)	Jeronimi presbiteri

October

<i>I marca</i>		1	A	KL	Hermanus
<i>II marcae</i>		9	B	7 (id.)	Dionisii et sociorum. Petrus Volwram ^a
		15	A	Idus	Hedvigis vidue. 1451 V misse Adam de Bantkow ^b
<i>I marca</i>	6	18	D	15 (kal.)	Luce ewangeliste. Nicolaus de Lubana ^c
	5	28	G	5 (kal.)	Simonis et Jude

November

		1	D	KL	Omnium sanctorum
	1	11	G	3 (id.)	Martini episcopi
<i>III marcae</i>	14	18	G	14 (kal.)	Sandiuogus custos
	3	19	A	13 (kal.)	Elizabeth
	16	25	G	7 (kal.)	Catherine virginis
<i>III marcae</i>		26	A	6 (kal.)	Nicolaus Hinczonis
<i>II marcae</i>	2	30	E	2 (kal.)	Andree apostoli. Siluest[er]

^a Słowa „Petrus Volwram”, nadpisane jedno nad drugim, znajdują się na marginesie.

^b Cała zapiska nekrologiczna wpisana na marginesie.

^c Zapiska nekrologiczna wpisana na marginesie.

złota	dzień	litera	kalendarz
liczba	mies.	dnia	rzymski

December

	15	6	D	8 (id.)	Nicolai episcopi
	4	8	F	6 (id.)	Conceptio Marie
	17	14	E	19 (kal.)	Solstitium hyemale
III marcae	14	17	A	16 (kal.)	Albertus Jastrzamecz decanus ^a
II marcae		18	B	15 (kal.)	Clemens de Navogea
		21	E	12 (kal.)	Thome apostoli
	16	25	B	8 (kal.)	Nativitas Domini
	5	26	C	7 (kal.)	Stephani protomartyris
		27	D	6 (kal.)	Johannis apostoli et ewangeliste
	13	28	E	5 (kal.)	Sanctorum innocentum
	2	29	F	4 (kal.)	Thome episcopi Cantuariensis
	10	31	A	2 (kal.)	Siluestri pape

^a Zapiska wychodzi na margines.

MAREK DANIEL KOWALSKI

Ein vergessener Nekrolog-Kalender des Krakauer
Domkapitels aus dem 15. Jh.
Zusammenfassung

Der Kodex des Tomasz Strzępiński, der sich in der Dombibliothek zu Gnesen befindet, enthält unter anderen Texten einen Kalender mit nekrologischen Aufzeichnungen. Vor über hundert Jahren sind die Aufzeichnungen aus diesem Kalender unkritisch und mit Fehlern herausgegeben worden. Der Kalender wurde verfasst in der Zeit 1437–1440. Seine Entstehung hängt mit der Teilnahme Tomasz Strzępińskis an den Arbeiten der Kommission des Baseler Konzils für die Kalenderreform zusammen. Später wurden in den Kalender Nekrologien mit den Namen von 32 in der 1. Hälfte des 15. Jh. verstorbenen Krakauer Domherren eingetragen. Dieser Umstand weist eindeutig auf die Krakauer Kathedrale hin als den Ort, wo diese Eintragungen erfolgt sind. Die Nekrologien stammen aus den Jahren 1440–1460, also aus der Zeit, wo der Eigentümer des Kodexes, Tomasz Strzępiński, in Krakau weilte – zunächst als Domherr, dann als Bischof. Sie erlauben, die Todesdaten mehrerer hervorragender Persönlichkeiten aus dem politischen und kulturellen Leben Polens jener Zeit genau festzustellen. Im Jahre 1460 ist der Kodex auf Grund des Testamentes Tomasz Strzępińskis nach Gnesen gelangt, wo er sich bis heute befindet.

Übersetzt von Juliusz Zychowicz